

FORSLAG TIL PRINSIPUTTALELSE OM SAMISK SELVBESTEMMELSE

fra det 40. landsmøtet i Norske Samers Riksforbund

Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund (NSR) vil uttrykke stor glede over at FN-erklæringen om urfolks rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling 13. september 2007. Arbeidet med å få erklæringen gjennom har pågått i 28 år. Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund vil takke de som gjennom et langvarig engasjement i saken har bidratt til å få etablert dette rammeverket for verdens 370 millioner urfolk.

I NSRs formålsparagraf står det blant annet:

Norske Samers Riksforbund vil virkeliggjøre samisk selvråderett og sikre en samisk fremtid som ett folk i egne områder.

Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund vil med denne uttalelsen søke å gi et bidrag i retning av å konkretisere innholdet i selvbestemmelsesbegrepet i forhold til egen kontekst. Norske Samers Riksforbund anser at retten til selvbestemmelse er en kollektiv grunnrettighet for alle urfolk.

Folkenes rett til selvbestemmelse er nedfelt artikkel 1 i FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966¹. Norske Samers Riksforbund vil peke på at den politiske retorikken om samenes selvbestemmelsesrett har pågått over en lengre periode, uten at nasjonalstatene i samenes bosettingsområde har gjort tilstrekkelige systematiske forsøk på å komme i dialog med samene om forståelse og praktisering av selvbestemmelsesretten. Ett unntak i så måte var Gáldu-konferansen om samisk selvbestemmelse i Alta i februar 2008. Norske Samers Riksforbunds landsmøte

Norske Samers Riksforbund vil klargjøre at vårt mål er å realisere intern selvbestemmelse for samene som et folk bosatt i fire stater.

Den internasjonale folkerettslige utviklingen har den senere tiden i stadig sterkere grad bekreftet det faktum at urfolk har rett til selvbestemmelse som et folk. I artikkel 3 i FNs urfolkserklæring av 13. september 2007 står det: "***All peoples have the rights of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.***"

I forslaget til Nordisk Samekonvensjon av 2006 fremgår det i forslagetets art. 3: *Samene har rett til selvbestemmelse som et folk i overensstemmelse med folkerettens regler og bestemmelsene i denne konvensjonen. Så langt det følger av disse regler og bestemmelser, har det samiske folket rett til selv å bestemme over sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, og for sine egne formål selv å forføye over sine naturressurser.*

Retten til selvbestemmelse for samene innebærer dermed at det må konkretiseres hva det kan innebære at vi har en u diskutabel rett til vår fortid, rett til vår nåtid og rett til en fremtid som et folk.

¹ Inkorporert i norsk rett ved Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett av 21. mai 1999 nr. 30

Det 40. landsmøtet i Norske Samers Riksforbund fremhever derfor følgende forhold som viktige når det gjelder utforming av samenes rett til selvbestemmelse:

- at ratifikasjon av forslaget til Nordisk samekonvensjon for å praktisk imøtekomme den samiske selvbestemmelsesretten for samene som et folk skjer snarest mulig
- at dette bidrar til fortdgang i fastleggelsen og utviklingen av en sameregion i henhold til forslaget til nordisk samekonvensjon artikkel §22 og deretter gjennom å realisere det felles samiske nordiske parlamentet på permanent basis
- å sikre Sametinget på norsk side grunnlovsbeskyttelse og etablere Sametinget som en selvstendig juridisk enhet
- å sikre fundamentet for økonomisk selvbestemmelse gjennom at Sametinget ikke står i økonomisk avhengighet til den norske regjering – blant annet gjennom innrømmelse av urfolksvederlag i forbindelse med mineralaktiviteter og annen utnyttelse av ressurser i samiske områder og sikkerhet for at Sametinget arbeider innenfor rammebudsjetter med frihet til selv å beslutte prioriteringer og fordeling av disse ressursene i tråd med det folkevalgte parlamentets vilje
- gjennom å etablere kanaler for reelle forhandlinger gjennom utvikling av den eksisterende konsultasjonsordningen med staten i spørsmål av avgjørende betydning for det samiske folket
- ved å sørge for at samenes rett til å gi informert samtykke i saker av avgjørende betydning for det samiske folket etableres og etterleves, først og fremst i saker som omhandler ressursforvaltning og arealinngrep i samiske områder
- gjennom utvikling og modernisering av samelovens §2-1 om Sametingets virkeområde slik at Sametingets rolle videreutvikles i tråd med det Sametinget finner ønskelig hvor Sametingets myndighetsområde utvikles til å være mer enn et rådgivende og konsulterende organ for myndighetenes samepolitikk
- gjennom at myndighetene anerkjenner eksisterende samiske rettigheter og ved etablering av omforente ordninger for ivaretagelse av rettsvernet
- ved å sikre forsvarlig forvaltning av samiske rettigheter til ressurser og areal gjennom at samene på en effektiv måte kan øve reell påvirkning i slike saker
- som en rett til å gjennom Sametinget selv fatte selvstendige beslutninger omkring samiske skole- og utdanningsspørsmål, både organisering, innhold og tilrettelegging for samiske elever og de samiske samfunnsbehovene
- gjennom at det etableres fullgode ordninger for samiske bygder og småsamfunns rett til å øve lokalt selvstyre i forhold til både Sametinget og øvrige myndigheter